

FOCUS · La renda mínima a debat davant un mercat laboral en transformació

Un dels principis establerts en el pilar de drets socials que la Comissió Europea va aprovar al novembre del 2017 és el dret a una renda mínima. En general, les prestacions socials existents haurien de facilitar l'assoliment d'aquest objectiu, però la transformació que experimenten els mercats laborals a les economies avançades ho compliquen. Arran d'aquesta transformació, guanyen pes les relacions laborals en què sol haver-hi una menor cobertura social, com en el cas dels treballadors autònoms, dels contractes a temps parcial, dels contractes temporals i d'altres relacions laborals atípiques que es produeixen en l'anomenada economia *gig*.¹ Això, juntament amb una taxa d'atur de llarga durada que s'ha mantingut en cotes anormalment elevades en els últims anys, posa de manifest la necessitat de dur a terme un redisseny de la forma en què es vehiculen aquestes prestacions.

Als països europeus, els programes de renda mínima estan concebuts com una xarxa de seguretat d'última instància quan s'han esgotats els programes de reemplaçament d'ingressos, com les prestacions contributives per atur. Els programes de renda mínima tenen com a objectiu proveir un nivell acceptable d'ingressos a les persones que no els poden obtenir, reduir la desigualtat de renda entre llars i ajudar a anivellar la renda dels individus al llarg de la vida en cas de múltiples contingències, com una incapacitat temporal. L'accés a una prestació sol dependre del nivell de renda i està condicionat a la recerca activa de feina i/o a la formació. Les prestacions de renda mínima engloben múltiples programes, com prestacions no contributives per atur, transferències a famílies monoparentals, ajuts a l'habitatge i altres programes amb elegibilitats i condicionalitats diferents.

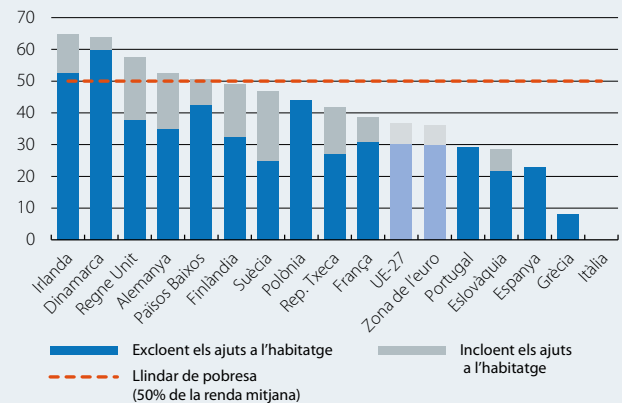
Ateses aquesta heterogeneïtat de programes de renda mínima i la proporció creixent de feines amb una cobertura social inferior, una proposta alternativa que ha guanyat rellevància recentment és la renda bàsica. Malgrat que persegueixin objectius similars, les propostes de renda bàsica són conceptualment molt diferents. Una renda bàsica seria universal, percebuda per tots els individus independentment dels seus ingressos, i incondicional, no exigiria cap contraprestació com la recerca de feina. Així mateix, les propostes de renda bàsica busquen sovint reemplaçar la resta de programes de redistribució social i no solament complementar-los. Dos obstacles importants als quals s'enfronten les propostes de renda bàsica són els desincentius per participar en el mercat laboral i els elevats costos de finançament.²

Els programes de renda mínima també tenen diversos reptes, tant en el disseny com en la implementació. Pel que fa al disseny, la condicionalitat de cada programa pot excloure individus amb ingressos baixos però que no compleixen les condicions exigides (per exemple, de tipologia de família). O, a l'inrevés, incloure receptors d'ingressos elevats, situació que es dona als països mediterranis (vegeu el segon gràfic). Així mateix, la pèrdua de

la prestació en cas d'acceptar una oferta de feina pot generar un efecte desincentivador a l'hora de treballar que cal tenir en compte. Per reduir-lo, es podria retirar la prestació de forma gradual en augmentar els ingressos del treball (quelcom similar a la introducció d'un impost negatiu).³

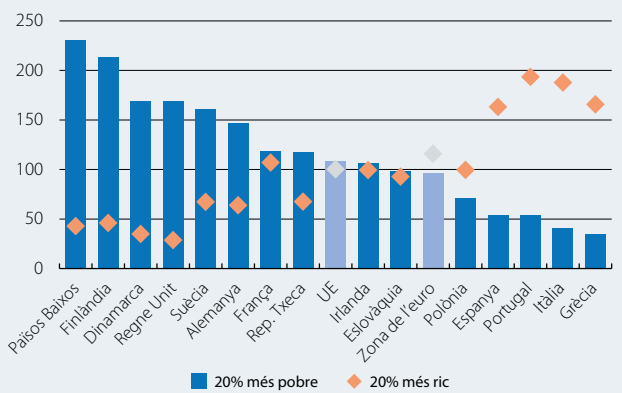
Pel que fa a la implementació, un dels problemes existents és l'accés a la prestació, ja que una proporció significativa d'individus que hi tenen dret no la reclama (superior al 50% en alguns països europeus)⁴ i uns altres la perceben sense tenir-hi dret. D'altra banda, no se sap amb certesa si molts dels programes actuals estan assolint el seu objectiu. Avaluat de manera rigorosa l'efectivitat dels programes de renda mínima és el primer pas per poder-los millorar.

Transferències del programa de renda mínima *
(% de la renda neta mitjana per llar)

Nota: * Nivell màxim de transferències de renda mínima a les quals té dret una família composta per una parella i dos fills.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'OCDE (OECD income distribution database i tax-benefit models).

Transferències rebudes pel quintil més ric i més pobre *
(% en relació amb la transferència mitjana)

Nota: * Transferències socials rebudes per la població en edat laboral (inclou les de caràcter contributiu).
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'OCDE (OECD income distribution database).

1. L'economia *gig* fa referència als treballadors que utilitzen aplicacions d'internet creades per empreses intermediàries per buscar clients per als quals realitzar tasques a curt termini.
2. OCDE (2017), «Basic Income as a policy option: Can it add up?», ELS Policy Brief on the Future of Work.

3. IMF (2017), «Fiscal Monitor: Tackling Inequality», octubre.
4. Atkinson, A. B. (2015), «Inequality. What can be done?», Harvard University Press.